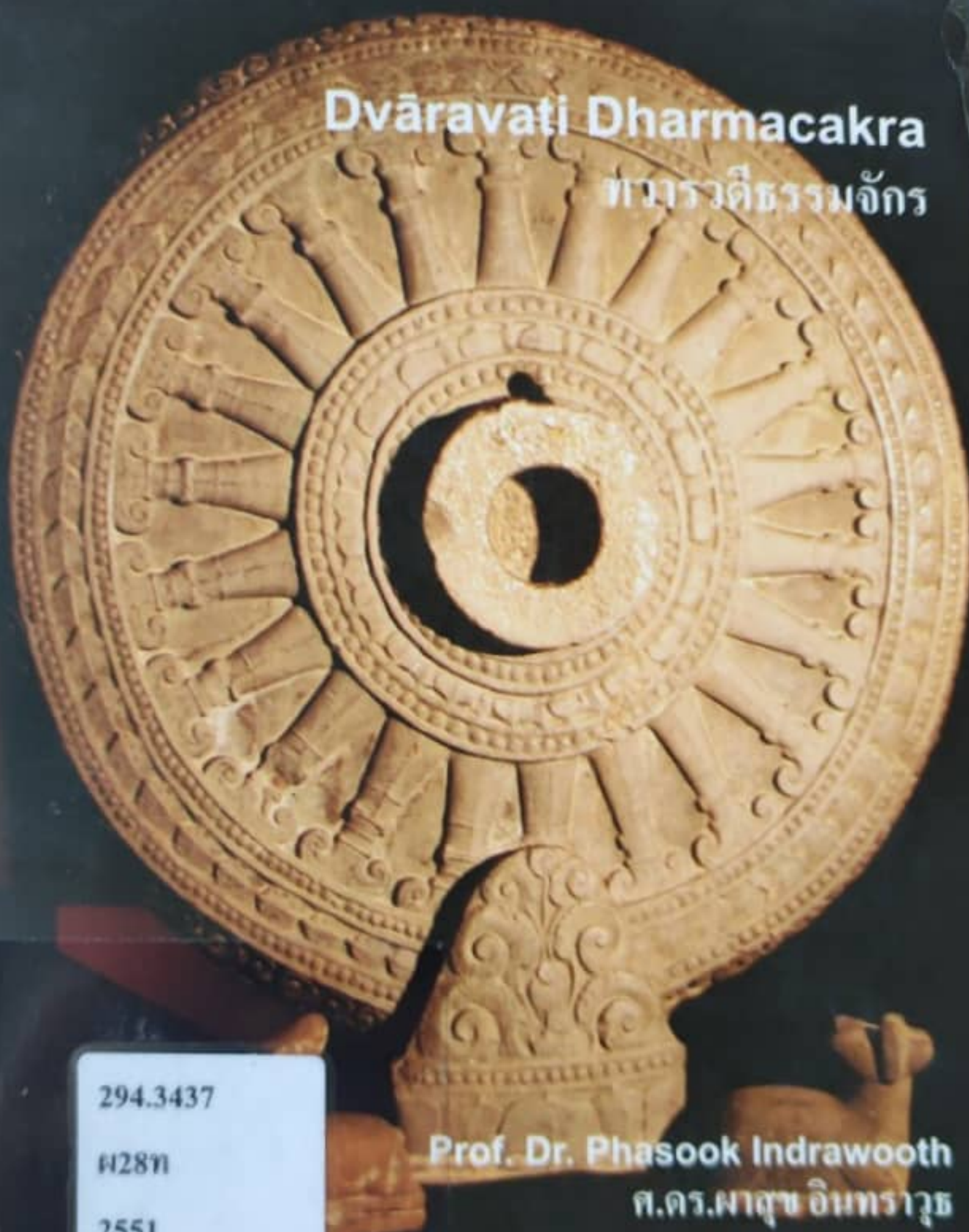

Dvāravatī Dharmacakra

ทวารวดีธรรมจักร

294.3437
พ28ท
2551
ฉ.1

Prof. Dr. Phasook Indrawooth

ศ.ดร.ผาสุข อินทรารูช

Department of Archaeology Faculty of Archaeology
Silpakorn University

ภาควิชาโบราณคดี คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร

สารบัญ

1. ความหมายและความสำคัญของสัญลักษณ์รูปวงล้อ (จักร)	41
1.1 ความหมายดั้งเดิมของสัญลักษณ์รูปจักรก่อนที่พุทธศาสนา จะอุบัติขึ้น	43
1.2 ความหมายของสัญลักษณ์รูปวงล้อ (จักร) ที่ชาวพุทธรู้จัก	45
1.3 ความหมายของสัญลักษณ์รูปจักรในพระพุทธรศาสนา	46
1.3.1 ธรรมเนียมสื่อความหมายถึงหลักธรรมในพุทธศาสนา	46
1.3.2 สัญลักษณ์ของวงจรของชีวิต (สังสารจักร)	51
1.3.3 ธรรมเนียมประดิษฐานบนเสาสื่อความหมายว่า พระพุทธเจ้าเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่เหนือ พระอาทิตย์ด้วยการตั้งที่ยิ่งใหญ่ (การตรัสรู้ธรรม อันประเสริฐ) และเปรียบได้กับต้นไม้แห่งชีวิต	52
1.3.4 ธรรมเนียมสื่อความหมายถึงการเป็นจักรพรรดิใน ทางธรรม (ธรรมวิชัย)	55
2. ความหมายและสัญลักษณ์ของธรรมจักรที่ปรากฏในงานศิลปกรรม ของอินเดีย	57
2.1 ธรรมเนียมสื่อความหมายตอนปฐมเทศนา	57
2.2 ธรรมเนียมประดิษฐานบนเสาสื่อความหมายว่าพระพุทธเจ้า เปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่เหนือพระอาทิตย์ ด้วยการตั้ง ที่ยิ่งใหญ่ (การตรัสรู้ธรรมอันประเสริฐ) และเปรียบได้กับ ต้นไม้แห่งชีวิต	59
2.3 ธรรมเนียมสื่อความหมายถึงการเป็นจักรพรรดิด้วยการเผยแผ่ ธรรมะ (ธรรมวิชัย)	62
2.4 ธรรมเนียมใช้เป็นตัวแทนองค์พระพุทธเจ้า	63

สารบัญ

3. คุณลักษณะของธรรมจักรในสมัยทวารวดี	64
4. ความหมายและความสำคัญของทวารวดีธรรมจักร	68
4.1 ทวารวดีธรรมจักร: สัญลักษณ์ของหลักธรรมในพุทธศาสนา	69
4.1.1 จังหวัดนครปฐม	69
4.1.2 จังหวัดลพบุรี	71
4.1.3 จังหวัดชัยนาท	73
4.2 ทวารวดีธรรมจักร: สัญลักษณ์ของการแสดงปฐมเทศนา ของพระพุทธเจ้า	73
4.3 ทวารวดีธรรมจักรสื่อความหมายถึงสังสารจักร (วงจรของชีวิต)	74
4.4 ทวารวดีธรรมจักรประดิษฐานบนเสาสื่อความหมายว่า พระพุทธเจ้าเปรียบเสมือนพระอาทิตย์ที่เหนือพระอาทิตย์ ด้วยการตั้งที่ยิ่งใหญ่ (การตรัสรู้ธรรมอันประเสริฐ) และเปรียบได้กับต้นไม้แห่งชีวิต	74
4.5 ทวารวดีธรรมจักรที่มีการตกแต่งด้วยสัญลักษณ์มงคล	75
4.6 ทวารวดีธรรมจักรสื่อความหมายถึงคติจักรพรรดิผู้ปกครอง จักรวาลโดยใช้ธรรมะ (ธรรมวิชัย)	78
บรรณานุกรม (Bibliography)	35
ภาพประกอบ	81
ภาคผนวก	127
Acknowledgements	178